

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Muu viranomainen

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Satakuntaliiton mielestä varainhankinnan ammattimaistuminen ja painottuminen valtakunnallisiin tempauksiin ja valtakunnallisten järjestöjen kautta tapahtuvaksi aiheuttaa ongelmia erityisesti pienten alueellisten / paikallisten järjestöjen osalta.

Varainhankinnan osalta nykyinen keinovalikoima on laaja eikä sinänsä edellytä laajennusta, mutta ei myöskään oikeuta varainhankinnan keinojen rajaamiseen. Olennaista järjestöille olisi, että varainhankinnan keinojen hyödyntämistä koskevat viranomaismenettelyn ehdot olisivat helposti, kootusti ja ajantasaisesti saatavilla yhdestä osoitteesta.

Tuloksellinen varainhankinta ei saa vähentää mahdollista valtionosuutta tai muuta julkista rahoitusta täysimääräisesti, vaan järjestön pitää kokea oma varainhankinta aina kannattavaksi ja järjestön resursseja lisääväksi.

Julkisyhteisöjen tuen merkitys järjestöjen varainhankinnassa on merkittävä ja tämän tuen merkitys tulee korostumaan jatkossa, kun järjestöille ja koko kolmannelle sektorille nähdään entistä selkeämmin roolia yhteiskunnan turvaveron ja kansalaisyhteiskunnan toimivuuden toteuttamisessa.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Eri viranomaisilla ei ole yhtenäisiä valtionosuuden myöntämisen peruskriteereitä. Yhteiset ja läpinäkyvät peruskriteerit pitäisi olla, jotta viranomaisten myöntämien yleisavustusten perusteet olisivat hyvin tunnistettuja ja ymmärrettäviä. Kohdeavustusten myöntökriteerien pitää myös olla selkeitä ja läpinäkyviä, mutta ne voivat ja niiden tuleekin vaihdella kulloisenkin erityistavoitteen mukaisesti.

Tunnistamme, että on vaikeaa saada valtionavustuskriteereitä sellaisiksi, että järjestöjen toiminnallisuus olisi aina arvioinnissa ensisijassa. Haluamme kuitenkin kiinnittää huomioita siihen, että valtionavustuskriteerit muodostuvat helposti järjestöille niin merkittäviksi, että järjestön toiminta alkaa palvella valtionavustuskriteereitä eikä järjestön varsinaista perusajatusta.

Mielestämme erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen toiminnan turvaamiseksi on oleellisen tärkeää, että valtionavustus saa kattaa valtionavustuksen kohteena olevasta toiminnasta tai hankkeesta aiheutuvien kokonaiskustannusten täyden määrän, jos muuta rahoitusta ei ole saatavilla.

Yhdymme selvityksen havaintoon siitä, että tulon käsite ei ole selvä, ja tulojen huomioon ottamista on syytä selkeyttää. Nykyisin on mahdollista, että valtionapuviranomainen tulkitsee lahjoitukset valtionavustuksen saajan muuksi tuloksi, mikä vaikuttaa valtionavustuksen käyttöön. Tämänkaltaisen tulkinta ei kannusta järjestöjä keräämään varoja, koska lahjoituksia ei voi tällöin käyttää omavastuuosuuden kattamiseksi.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Perusfakta on, että kun julkisia varoja myönnetään valtionavustuksena tai muuna julkisena tukena järjestöille, avustuksen ja tuen käyttöä on voitava seurata aukottomasti.

Varainhankinnan säännösten uudistamisessa mekanismit eivät saa vaikeutta pienten ja alueellisten järjestöjen tuloksellista toimintaa, vaan päinvastoin alueelliselle / paikalliselle toiminnalle pitää luoda edellytyksiä ja tukea pitkäjänteisen toiminnan mahdollisuuksia.

Varainhankintaa ja valtionosuuksia uudistettaessa on tärkeää huomioida vaikutukset demokratiakehitykseen ja kansalaisten osallisuuden edistämiseen.

Varainhankintaan liittyvissä uudistuksissa onkin syytä hyödyntää digitaalisia ratkaisuja siten, että järjestöjen raportointivaatimukset eivät oleellisesti lisääny ja seuranta on mahdollista ilman oleellista henkilötyökustannusten lisäämistä.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Keinoissa mainitut periaatteet: yhdenmukaisuus, läpinäkyvyys ja selkeyttäminen ovat periaatteina kannatettavia.

Yleisavustuksista ja erityisavustuksista puhuttaessa on syytä tarkentaa, mitä käsitteillä tarkoitetaan. Esimerkiksi suurin osa alueilla toimivista sosiaali- ja terveysjärjestöistä saa perustoimintansa tueksi kohdennetun yleisavustuksen, jota ei tulkita yleisavustukseksi. Tehdyn selvityksen ehdotukset eivät

näin ollen tukisi ja helpottaisi alueellisten toimijoiden varainhankintaa, mikäli keinot kohdistuvat vain yleisavustuksia saaviin järjestöihin.

Tuloksellinen varainhankinta ja siitä syntynyt varallisuus ei saa vähentää mahdollista valtionosuutta tai muuta julkista rahoitusta täysimääräisesti, vaan järjestön pitää kokea oma varainhankinta ja kertynyt varallisuus aina kannattavaksi sekä järjestön toimintakykyä ja -varmuutta lisääväksi.

Eryteisesti laaditun raporttiluonnoksen kohdissa 6.2. ”Varainhankinta” ja 6.3. ”Vapaaehtoistoiminta” olevat ehdotukset ovat hyviä ja pääosin kannatettavia.

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Tunnistamme, että kyseessä on asia, jonka osalta pitää olla erityisen tarkkana jatkuvasti, koska asialla on monta puolta. Järjestöjä avustavien viranomaisten tulee avustusmenettelyssään - sekä valmistelussa, päätöksenteossa että seurannassa – ymmärtää, että järjestö on itsenäinen toimija, jonka yhdistys- tai säätiölain mukaiseen perustoimintaan avustuksen myöntäjä ei voi puuttua. Järjestöjen pitää vastaavasti hyväksyä se, että julkista rahoitusta hakiessaan ja saadessaan järjestö tulee julkisen rahoituksen osalta myös julkisen seurannan kohteeksi.

Laaditun raporttiluonnoksen liitteessä 1 ”Järjestöjen autonomia valtionavustustoiminnassa” tätä problematiikkaa on pohdittu hyvin ja monipuolisesti.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

-

Aro-Heinilä Asko
Satakuntaliitto